Ч. 50. Краків, 13. червня 1940. Рік І.

КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

Народній часопис для Ґенерал-Ґубернаторства

„Krakauer Nachrichten"
Ukrainische Volkszeitung
für das
General-Gouvernement
Adresse der Redaktion:
„Krakauer Nachrichten"
Krakau, Orzeszkowagasse 7. II
Adresse der Administration:
Krakau, Karmeliterstrass 34 II.

30 сот.

ПЕРЕДПЛАТА
в краю і закордоном:
місячно 3 зол. 50 сот.
чвертьрічно 10 зол. 50 сот.
піврічно 20 золотих
річно 40 золотих
Курс 1 нім. марки 2 зол.
Адреса Редакції: Краків, Ожешкової 7, тел. 104.81
Адреса: Адміністр. Краків, Кармелітська 34, тел. 230-39
Дирекції: ч. тел. 137-42

ВИХОДИТЬ В ПОНЕДІЛОК, СЕРЕДУ І ПЯТНИЦЮ

Вирішні битви в сучасній війні

40 ФРАНЦУСЬКИХ ДИВІЗІЙ РОЗГРОМЛЕНІ. — 3.500 ЛІТАКІВ І СОТКИ КОРАБЛІВ ЗНИЩЕНІ

Початок нової німецької офензиви на південь від Соми після упадку Дункерки й прориву лінії Вейґана — це подія величезної ваги в сучасній війні. За 7 днів німецька армія довершила геройських чудес.

Досі втратили західні держави стільки: **Пів міліона полонених (голяндців), розгром найкращих 40 французьких дивізій, знищення 3500 ворожих літаків і сотки кораблів**, а крім того союзники втратили чимало різного рода воєнного приладдя.

У самій Дункерці німецька армія захопила 88.000 французьких вояків, багато ґенералів, тощо. Ті останки, що втекли з Дункерки до Англії — це обезброєні частини, здеморалізовані, нездібні до дальшої війни. У порівнанні з тим втрати Німеччини куди менші.

Вирішні битви в сучасній війні зведено у Фляндрії (Дункерка) і прорив лінії Вейґана. Третя вирішна й мабуть остання у Франції битва відбудеться у Парижі.

Вже сьогодні відмічує світова преса, що після програної Франції на суші, Анґлія не має ніяких виглядів не то на вигрaну, але навіть не моглиме встоятися довше у бою з німецькою армією.

—o—

Німецька армія у Франції йде вперед

ТИСЯЧІ ПОЛОНЕНИХ. — АВАС СТВЕРДЖУЄ, ЩО УДАРИ НІМЕЦЬКИХ ПАНЦИРНИКІВ СИЛЬНІ. — БОМБАРДУВАННЯ АНҐЛІЙСЬКИХ ЛЕТОВИЩ І ДОВРУ.

Начальна команда німецької армії повідомляє, що німецька армія у Франції на південь від Соми йде дальше вперед. Французькі війська відступають. На допомогу німецьким відділам прийшли нові частини, зокрема артилерія і бомбовики.

Одночасно команда подає, що число полонених ворогів у Дункерці збільшилося до 88.000 осіб.

Німецьке летунство бомбардувало полудневосхідне побережжя Анґлії, зокрема летунські майдани й береги Довру.

У Нарвіку німецькі війська одержали допомогу. Там теж зведено бій, в якому вороги втратили один повз, два кружляки й багато вояків.

Анґлійські літаки налетіли на німецьку територію і скинули бомби, вбиваючи 10 цивільних осіб.

Загальні втрати ворогів у дні 7. червня такі: ЗІСТРІЛЕНО 71 ЛІТАКІВ. НІМЦІ ВТРАТИЛИ 5 ЛІТАКІВ.

У бою в Дункерці визначився один полк піхотинців із командантом полк. Рекнаглем і один баталіон піхотинців із майором Шаллером.

Бої тривають. Німецька армія іде вперед.

Німецькі війська перейшли Есну

ЧЕРГОВІ УСПІХИ НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ НА ФРАНЦУСЬКОМУ ФРОНТІ. — ФРАНЦУСЬКА АРМІЯ ВІДСТУПАЄ.

Головна кватира начального вожда. 10. 6. Німецькі піхотинці при співділанні летунства та панцирної зброї розгромили великі ворожі сили у долішній частині Сени. Добуто цілі магазини зброї та харчів. Одночасно знищено позафронтові комунікаційні шляхи ворога.

ОБАБІЧ СУАСОН СФОРСОВАНО РІКУ ЕСНУ. Ворог у паніці втікає. Німецькі літаки бомбардували знову пристань Шербур і залізничні шляхи на північному заході від Парижа. В тому дні (8. 6.) вороги втратили 58 літаків і один воздухоплав. Німці втратили 9 літаків.

Чого домагається Італія?

ІТАЛІЯ ЗАПОВІДАЄ, ЩО ПРИСТУПИТЬ ДО ВІЙНИ ПРОТИ АНҐЛІЇ ТА ФРАНЦІЇ. КОРСИКА, НІЦЦА, ТУНІС І ДЖІБУТІ МУСЯТЬ НАЛЕЖАТИ ДО ІТАЛІЇ. —

У часописі »Реляціоні Інтернаціонале« зясовано домагання Італії. В ньому читаємо: »Італійський нарід стоїть на передодні великих подій. Воєнна підготова італійського народу вказує на те, що Італія боротисьме за повну свою незалежність. »Краще жити один рік як лев, ніж сто років як вівця«.

Дальше читаємо у згаданому часописі, що Італія Мусолінія впродовж 18-ти років вела мирну політику. Політика ревізіонізму була безкровна, а сьогодні міліони кривавляться. Впродовж 18 років політика Мусолінія натрапляла на спротив Анґлії та Франції. Париж і Льондон поборювали політику в середущій та східній Европі, **торпедуючи договір чотирьох.** Коли ж італійці домагалися кольоній, то їм відмовили. В часі абісинської кампанії примінено супроти Італії санкції. Все, що виходило з Італії, Льондон і Париж нівечили, намагаючись знищити фашизм. Одначе тепер у війні родиться нова Европа. Демократична **Европа буде тепер знищена.** Італійський нарід буде теж вести війну проти західних плютократій. **Італійці мусять одержати: Ніццу, Корсику, Туніс і Джібуті.** Життя італійського народу треба врешті звільнити зпід контролі Анґлії та Франції, кінчить часопис.

Черговві задання Холмщини

II.)*

СВІТЛА ТИМ, ЩО ХОДЯТЬ У ПІТЬМІ.

Холм, 10. червня 1940.

Щоб з користю працювати на Холмщині, треба ясно бачити й розуміти її дійсну дійсність. Ця дійсність значно відрізняється від того, що ми колись бачили на Великій Україні чи недавно ще на Волині та в Галичині. Тут кожний помилковий крок, невластива мірка, невідповідна метода та засіб праці може принести багато шкоди.

Сусіди, щоб винародовити холмщан, вдаряли не тільки в їхні матеріяльні інтереси, скільки в їхню душу. І оборона своєї душі набрала була в холмщан особливої чуйности, вразливости й напруження, а одночасно — і маневрування, хитрування.

Найсильніша атака з боку сусідів велася на віру й мову холмщан. І сталося якось так, що оскільки вони свою православну віру обороняли отверто, остільки, очевидно з практичних міркувань, ховалися зі своєю українською мовою, зі своїм національним іменем.

Наслідки цієї тактики дуже сумні. Оминаючи впродовж довшого часу публичного вживання своєї мови та ховаючись зі своїм національним іменем, холмщани поволі почали відвичаюватися від них і забувати їх. Особливо мало це місце в містах і містечках, на західнім кордоні та в селах.

Осьтак українці Холмщини, занехуючи вживання рідної мови й старої національної назви, почали означувати свою національність словами „тутейший", а найчастіше — „православний".

Так почалося на Холмщині вигасання національної свідомости. Вигасала вона не скрізь однаково. На західнім кордоні вона заникла майже цілковито. Кажемо майже, бо там відрізнювання себе від поляків залишилося в декого ще в підсвідомому стані, десь у глибинах душі, що ще не зовсім спопеліла, може — в крові, у психічній спадщині.

Оце відрізнювання себе від сусідів у східній, прибужній смузі більш свідоме та більш відчуване. Одначе й тут воно не дійшло до ступня повної національної свідомости. Тут стара назва „руський" була штучно переплутана російськими окупантами з назвою „русский" і залишила до сьогоднішнього дня ґрунт до жирування всяких „малоросів", русофілів та росіян. Цьому сприяє ще й спільна віра зі східньо-північними сусідами.

Правда, праця українських інтеліґентів Холмщини впродовж останніх 20 років залишила вже деяке наверствування національно свідомих одиниць. Але їх ще мало. А наша національна назва „українець" засвоєна ще дуже малою кількістю холмщан.

Цей стан національної свідомости холмщан треба вважати загрозливим. Ми маємо

*) Гл. „Краківські Вісті" ч. 48.

тут відкриті обидва фронти й атаки на них можуть причиняти нам усе нові шкоди й втрати.

Звідси випливає одно з найважніших завдань, можна сказати навіть: *найголовніше завдання нашого часу — національно освідомити холмщан: довести їх до того, щоб вони зовсім ясно відрізняли себе від західніх і східніх сусідів і щоб глибоко засвоїли собі національну назву українець, як це зроблено за 20 років на Волині.*

Дати світло національної свідомости тим холмським масам, що ходять ще в пітьмі несвідомости, це перше й найголовніше сьогоднішнє завдання інтеліґентів Холмщини.

Бажано, щоб кожний з них, в якій ділянці не працював би, зрозумів це велике завдання в повній мірі. Це завдання не лише учителів, священиків чи інших працівників на культурно-освітньому полі, але й всіх інших свідомих громадян.

У першій черзі це завдання місцевої орґанізації „Рідна Хата", яка багато зробила в цьому напрямі перед війною через свої сільські філії та їхні бібліотеки, аматорські гуртки, свята, концерти, реферати і т. д. Велику освідомлюючу роботу „Рідної Хати" зрозуміли сусіди й — закрили її, щоб ті, що ще не освідомилися, надалі ходили сліпими в пітьмі.

Щоб виконати своє велике завдання, „Рідна Хата" мусить якнайшвидше дійти до всіх сіл і містечок — мусить мати скрізь свої філії й охопити своєю великою працею не лише молодь, але й старше покоління. Тому мусить мати підтримку всіх українських чинників, в першій черзі — господарських. Бо без матеріяльних засобів годі розгорнути працю в необхідній ширині й глибині.

І ось стає питання: Чи ці чинники свідомі великого завдання „Рідної Хати"? Чи всі інтеліґенти є її членами? Чи скрізь вони дбають про заложення її філій та забезпечення її бодай мінімальними засобами й середниками для ведення цієї праці?

Необхідно дбати про матеріяльні блага широких українських мас Холмщини. Але самим хлібом жити народ не буде. *Єдиним для спасення холмщан сьогодні є глибоке національне освідомлення.*

Не на всіх теренах Холмської Землі повинна вестися ця праця однаково й мати ту саму мету.

Коли в прибужних повітах і селах, де селянство зберігло українську мову й віру, метою культурно-освітньої праці повинно бути поглиблення свідомости мас і доведення їх до ясного означення своєї національности назвою „українець", „українка", то в західніх смугах Холмщини робота мусить бути звернена й на тих, які відпали від свого народу та від своєї прадідівської церкви: отже довести їм, „хто вони, чиї вони діти" й ким повинні бути.

Праця в цьому напрямі небезнадійна. Як ми сказали вище, в тих нещасних заблуканих українцях ще не зовсім спопеліла душа, ще не викорінена психічна спадщина й не замовк ще голос крови. І деякі з них уже самі тягнуться до рідного українського народу, до рідної культури.

Ось приклади:

Автор цих рядків мав листи від молодих хлопців з Підляшшя польською мовою, які з жалем писали, що батьки не навчили їх української мови, але вони відчувають, що українці, хочуть навчитися говорити по українськи й вернутися до рідного народу.

Цими днями зголосилася в Холмі до одного українця інтеліґентна дівчина й також само говорила, що вона відчула себе українкою, хоче навчитися української мови й служити рідному мистецтву в ділянках сцени й літератури (вона досить добре пише по польськи вірші й новельки). Її батьки мають поблизу Холма маєточок, з походження українці, але зовсім спольщилися. Таких прикладів можна навести сотні.

Як бачимо невмирущий дух нації пробуджується сам собою. І кличе: світла, світла! Годі не послухати його голосу й не піти за світлом національної свідомости до тих, що ще ходять у тьмі, годі не дати їм духового ліку на прозріння.

А таких на Холмщині є вдруге стільки, скільки відпало від нас у 1905 р. Може разом 200 тисяч, а може й кругло чверть міліона. І це дуже правдоподібно, бо Україна простягалася аж до Висли й до Люблина, поблизу якого до останніх часів збереглися українсько-православні села, як Дратів та інші.

І чого вони просять в українських інтеліґентів у цій добі нашого відродження? Нічого іншого, лише світла національної свідомости, рідної мови, рідної української культури. Не дати їм цієї цілющої води було б великим гріхом і великою шкодою для нації. Завдання Холмщини щодо тих її дітей, які живуть у національній тьмі, зовсім ясне й зрозуміле. І це завдання в першій черзі падає на культурно-освітню орґанізацію „Рідна Хата", а в другій черзі — на все свідоме українське громадянство, яке повинно підсилити її в її великій праці.

В. Островський.

З голосів преси.

Південний схід на переломі

»**Фелькішер Беобахтер**« з 7-го червня ц. р. у кореспонденції Г. Кляйса з Білгороду пише про настрої на Близькому Сході та на Балкані перед німецьким наступом на заході та після нього. Спершу ці настрої були дуже тривожні та повні остраху, що війна обхопить й Близький Схід та Балкан.

»...Аж до ранка 10-го травня Балкан знаходився без сумніву у великій небезпеці. Невдача норвежської авантури західних великодержав казала вважати за річ цілком можливу, що віддавна передбачена британсько-французька акція на південному сході не скаже вже довго чекати на себе. Анґлійська середземно-морська фльота була скріплена та на суходолі воєнні приготування збільшились ще на повну голосного шуму рухливість армії Вейґана.

Могутні удари, якими німецька армія промостила собі дорогу через Голяндію і Бельґію аж до французького побережжя Каналу, розвіяли у кількох днях те марево також само, як і пляновану загрозу Поруря. Розпаношення анґльо-французьких аґентів минулося, замість нього прийшов величезний »Каценяммер«. У крайному збентеженні довірені люди »Форін Офіс-у« та »Секрет-Сервіс-у« мусіли приглядатися заломанню сили двох імперій, про які казалося, що вони непереможні. На їх очах валився ввесь світ і їм не залишалось нічого більше, як лиш рятувати з руїн те, що можна б урятувати.

Та »рятункова акція« ще триває. Не можна сказати, щоб вона велась з особливою інтеліґенцією. Як у Норвеґії, таксамо й на Балкані Анґлія є поганим невдачником. Вона пробує ще в упадку потягнути за собою у пропасть малі невтральні держави.

Анґлійсько - французька пропаґанда вдесятеро збільшила в останніх тижнях свої зусилля штовхнути балканські країни до нерозважних виступів. Вона малювала на всі лади примару »німецької небезпеки«, заступаючи її напереміну »італійською небезпекою«. Тому що аґенти »Секрет-Сервіс-у« розпоряджають тут ще з давніших часів чималими звязками, то їм удалося витворити тут і там психозу страху. Вона пояснює те, що в ріжних балканських краях покликали до зброї нові річники та завели всякі додаткові засоби обережности.

Однак здається, що вже минулася кульмінаційна точка цієї кризи. Годі втримати на довшу мету психозу страху, коли заповіджені небезпеки не зявляються. Поволи назріває навіть у тих колах південного сходу, які найрадше піддалися панікерській роботі, надія, що може таки вдасться зберегти балканські краї поза великим европейським конфліктом.

Незалежно від назрівання свідомости нових правд, іде тепер процес, який започатковує переоцінку від століть закорінених політичних понять: маємо на увазі щезання німбу Анґлії і Франції. Цей процес, який швидко йде вперед, може мати далекосяжні наслідки. Переконання про непереможну силу Анґлії тяжіло досі, як примарний камінь, на всьому південному сході. Воно саме казало приймати там у минулих місяцях постанови, які нині вже є перестарілі... Анґлія сьогодні сама у найвищій небезпеці... У краях довкола східньої частини Середземного Моря передбачують вже той момент, коли Анґлія буде змушена здавати одну тамошню позицію за другою, щоб стягати всі свої сили для оборони материка. Є чимало народів, які з палкою нетерплячкою очікують того моменту...«

Дальше автор каже про фяско анґлійських заходів захопити в свої руки економічне життя Балкану та підкреслює сильне враження, що його викликав масовий виїзд з Югославії, Болгарії і Румунії анґлійських і французьких громадян. Зрештою Схід та Балкан із запертим віддихом стежать за подіями на Заході, „Щойно, коли Анґлія лежатиме на землі, стане видно, як мало її у світі любили та як дуже ненавиділи."

—o—

Воєнна тактика французів та анґлійців

»**Дойтше Альґемайне Цайтунґ**« з 7-го червня у статті полк. Ван ден Берґа займається ріжним підходом французів та анґлійців до проблеми воєнної тактики. Воно випливає з ріжниць у вдачі обох тих народів. Крім расово-психольоґічних питоменностей грає тут вирішну ролю також історичний розвиток і державний провід.

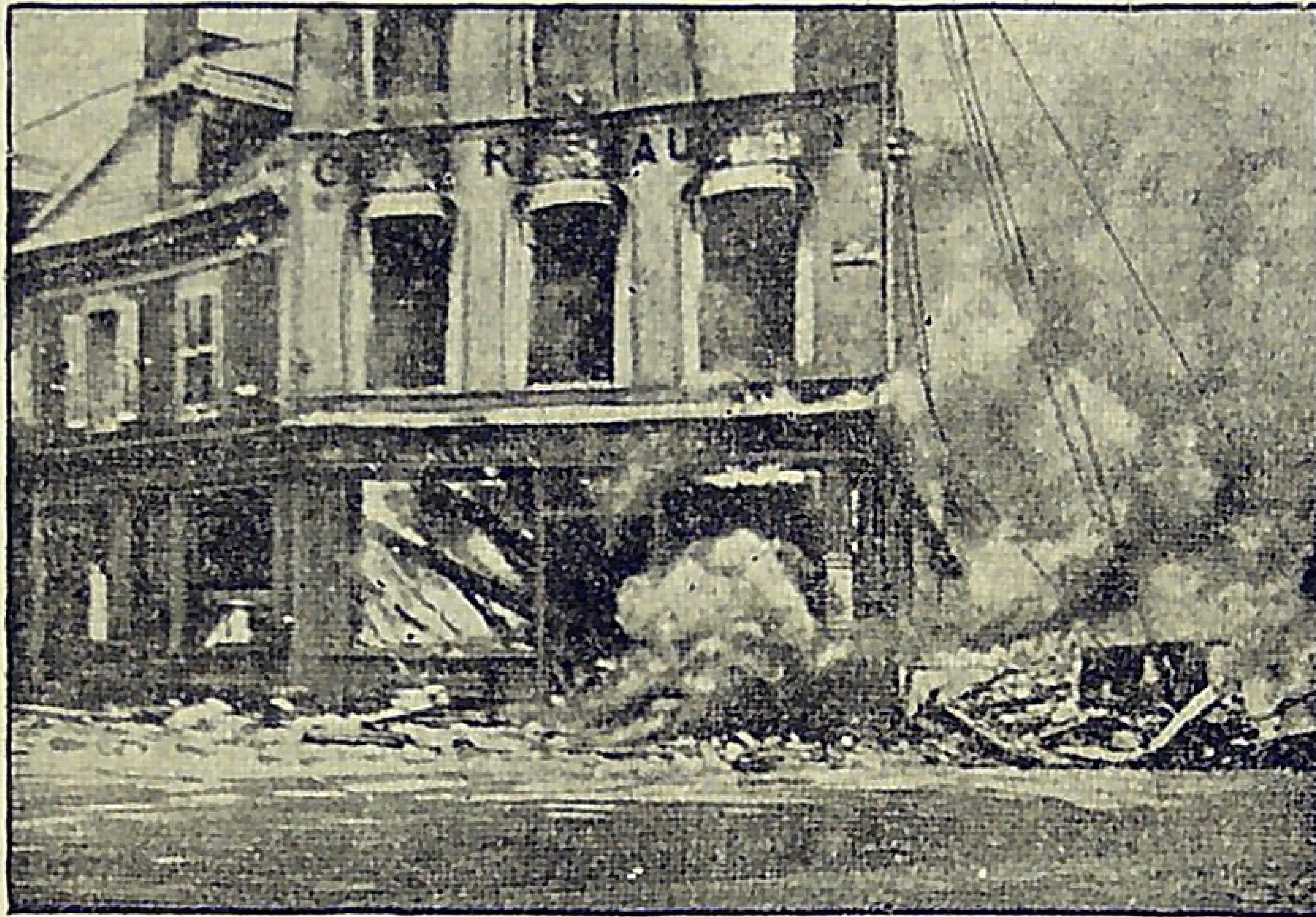
»Французький нарід не має в собі гону змагати в далечінь, уперто йти до наміченої мети, передбачувати, бути все самостійним та впертим, себто мати риси головно ґерманської вдачі. Думка зосереджується у »ціпкому« праві договірних »клявзуль« та в ціпких методах правління, орґанізації і тактики. Думка (слово) може також полонити масу й штовхнути її до запального захоплення. Але француз не любить ризика ні імпровізацій, тільки шукає головно безпеки. Борючись на шаблі, француз не вдаряє приступом, лише зручно заслонюється та щойно потім шукає нагоди для елеґантного удару. Його хоробрість іде впарі з бажанням показати себе. Барбіс сам каже: »Кожний француз є тоді хоробрий, коли відчуває, що на нього дивляться«.

Ці всі моменти визначили методу воювання французів у нових часах. Думка про безпеку грає у них у стратеґії і тактиці велику ролю. Француз є віддавна мистцем у будові твердинь. У війні 1870-71 французька армія залюбки трималася твердинь. Бацен волів провадити битву під Ґравельот у відворотному напрямку, ніж відірватися від твердині Мецу. Армію Мек Магона приманила до себе твердиня Седану і там її окружили та взяли в полон. Програвши тоді війну, Франція доповнила глибоку сітку твердинь лінією прикордонних фортів... Стратеґічна думка була все наставлена на розміщення армії на закріпленій границі та на протинаступ проти ворога, який туди відреться. Підчас світової війни француз залюбки будував безліч позицій у запіллі і збирався по селах та інших укріплених станицях. Згідно з висловом самого Жоржа — француз не годиться до наступу у вільному полі. Досвіди світової війни пригодилися французам лише на те, щоб

(Докінчення на 6-тій сторінці)

Наука пішла в ліс

Французький ґенерал Бросо помістив у передовому, французькому щоденнику — »Тан« з 19. травня ц. р. під наголовком: »Тактика модерної війни« — першу військову оцінку великої німецької офензиви на заході, що одним помахом знівечила перевести предбачену акцію знищення, одним ударом перейшли Маас і їм вдалося зайняти наші укріплені оборонні позиції. Коридором на півночі наступають голяндцям по пятах, беруть один ще не знищений міст, підходять аж під Ротердам і в той спосіб змушують голяндську армію зложити зброю.

Німецька артилерія на становищі.

Тимразом факти вже такі пророчисті, що на їхню науку ніхто не може замикати очей: механічна війна не є ніяким випадком, ніяким анормальним явищем; це модерна форма війни. Виявилось, що співдіяння панцирних дивізій та бомбових літаків творять страхітливу офензивну силу. Тому теж успіхи велительські."

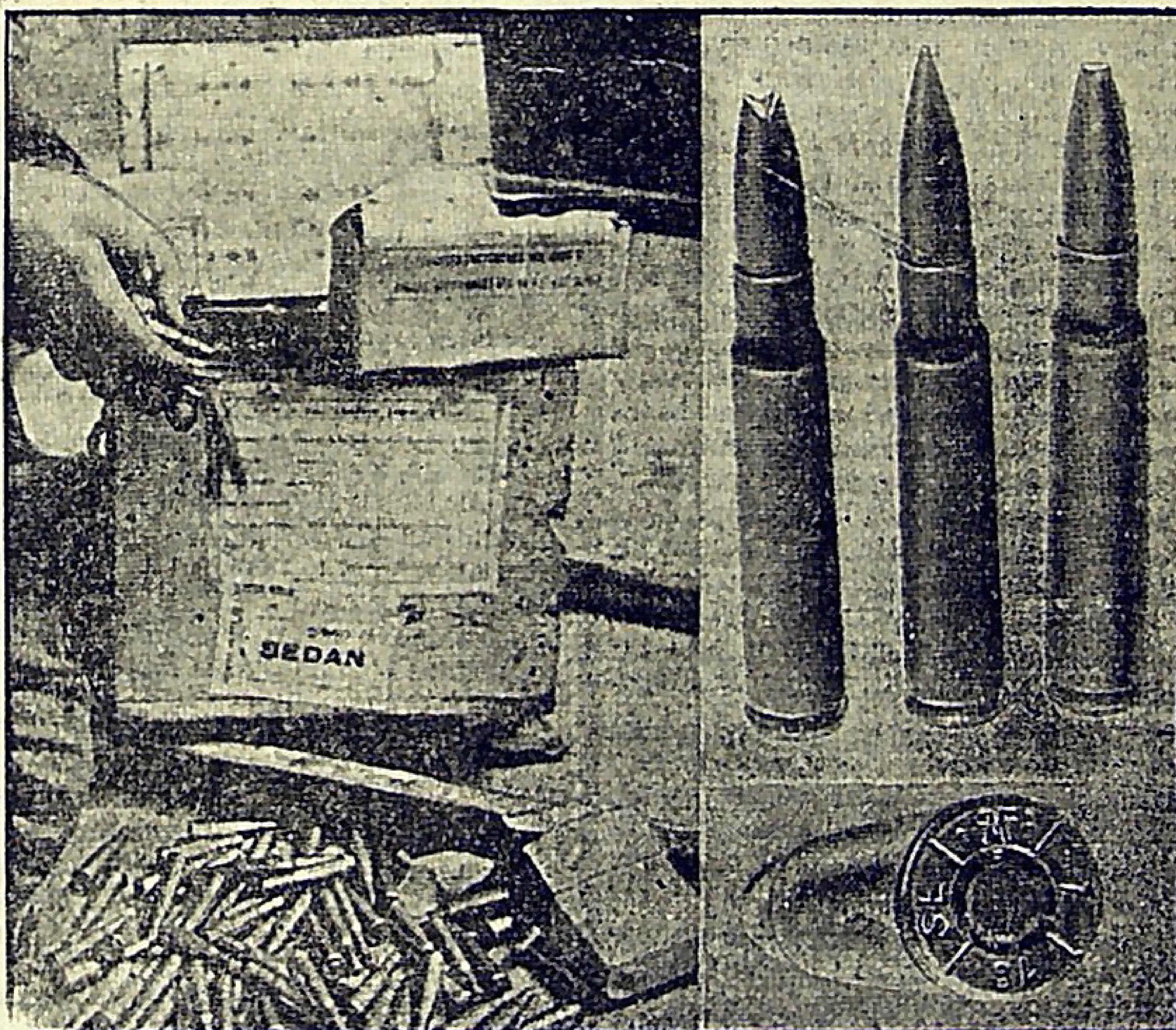
Між рядками французький ґенерал мусить признати, що успішний спосіб воювала в модерній війні, що його пристосувала Німеччина у Франції, є „нормальним способом діяння". Огірчення і взагалі наставлення військових кол у Франції можна собі уявити читаючи таке речення: „Деякі навіть думаючі голови, довго вагалися признати ці підготовні дії панцирних і танкових одиниць". Нині, як военні дії випередили й перейшли вже може навіть найчорніші міркування союзників, можна тільки ствердити, що вже по кількох днях офензиви частина французьких військ. кругів здавала собі справу зі слабости й не підготованости союзників до модерної війни, яку веде Німеччина.

ПОБІДНІ ПРАПОРИ У НІМЕЧЧИНІ.

Канц. Гітлер видав відозву до німецького народу, в якім заклика̂в з нагоди закінчення найбільшого бою в історії усіх часів вивісити на терені цілої Німеччини державно-національні прапори впродовж 8-ох днів.

до одного тижня всі стратеґічно військові пляни французько-анґлійського командування. Дуже річева стаття французького ґенерала є отвертим та ясним признанням переваги німецької тактики німецького военного проводу. У статті віж іншим читаємо:

„Війна в Польщі, що її хід мав зовсім відмінний характер ніж у боях попередньої війни, не переконав ще усіх про нову форму війни. Щоб відкинути науку цієї двотижневої війни, що розігралася в незвичайно швидкому темпі, висувано твердження, що випадок з Польщею — це виїмковий випадок, бо ця країна придержувалася ще старих метод з 1914 року, мала дуже мало змоторизованої зброї, мало повозів, мало літаків, мало важкої артилерії, а забагато кінноти. Вкінці вона числила на свою знамениту піхоту та сподівалася нею відбивати успішно атаки й переводити протинаступи. При нападі на Голяндію, Бельґію й Люксембурґ бачимо, що німці примінюють ті самі методи, якими перший раз почали користуватися в Польщі. Легкі й панцирні дивізії та змоторизована піхота в швидкому темпі й продовж кількох днів здобувають подиву гідні успіхи: вони заскочили й здобули перехід через канал Альберта, цю найповажнішу оборонну систему Бельгії, та змусили оборонців її здатися. Вони опанували Ардени бельгійського Люксембурґу, не дали противникові часу

Куль, Дум-дум вживають союзники. хоча вони й заборонені міжнароднім договором.

Руїни міста Амієн.

Жалі Франції

У французькому часописі »Аксіон Франсе« появилася стаття Марле Моржа, яка різко висловлює негодування населення Франції супроти Англії. Ця стаття викликала серед політичних кол Франції зрозуміле враження. Зокрема Морра гостро заатакував Черчілля, теперішнього »диктатора« Анґлії, пригадуючи йому, що він у світовій війні в часі небезпеки Анґлії рятувався утечею. Часи, пише Морра, такі грізні, що кожен нарід дбає самий про себе, а не за другого. Навіщо ж отже було підбехтувати французів до війни з Німеччиною. Щож бо станеться, як Німеччина ударить на Францію й Англію з цілою силою?

Очевидно, що цей сміливий голос на сторінках згаданого часопису не побачив світа божого, бо ж парижський цензор сконфіскував цю статтю, залишаючи на першій сторінці »Аксіон Франсе« білу пляму.

—о—

до війни, але все таки як може так дошкуляє англійцям. »Попольо д'Італія« вже написала некрольоґ такого змісту: „Дотепер Англія все перемагала. Перемогла велику Еспанію, перемогла королівську Францію, перемогла Наполеона. Повезло їй в останній всесвітній війні. А тепер досить.."

Англія не дуже покищо проймається становищем Італії, відповідаючи на репресії репресіями. В Льондоні сьогодні навіть кельнер, коли він італієць не може продовжувати праці. В Римі вже відкликали розреклямовану широко всесвітню виставу у 1924 році. Середземне Море стане басеном великої але плянової і — здається — дуже довгої війни.

Чим більші втрати завдає Німеччина союзникам, тим більше гіршає їхнє положення в Еспанії. Ще недавно, коли нагло відкликаний амбасадор Франції в Мадриті, ґен. Петен відлітав в Париж рятувати батьківщину, не було в тому змученому революцією і домашньою війною місті неспокоїв і воєнних претенсій. Тепер не до пізнання! Ціла преса домагається „ліквідації залеглих рахунків". Офіційне домагання повороту Ґібральтару до Еспанії впало зі шпальт партійної ґазети »Аріба«. Редактор Азнар написав статтю під заголовком: Ґібральтар, честь і обовязок Еспанії. Нещодавні запевнення льорда Галіфакса про готовість Англії зберегти приятельські господарські взаємини з Еспанією зробили у Мадриді якнайгірше враження. Для Еспанії не вистарчають вже сьогодні 2 міліони англійського кредиту, бо тіні Ґібральтару надто гостро зарисувалися над тою країною. І прикро мусіло бути потрійному премієрові сер Самуїлові Горові, новопризначеному амбасадорові Великої Британії в Мадриді читати цю статтю негайно після візду до нової резиденції. Туга еспанців за сполукою утраченого Ґібральтару невтишна ще від втрати тієї скелі. Сталося це — дозволимо собі знову на невеличку історичну пригадку — у серпні 1704 року по обсаді Ґібральтару англійською фльотою адмірала Рука. Кількакратно пробували еспанці (на спілку з французами) відібрати втрату, безуспішно. Англійська твердиня на Ґібральтарі була символом поневолення Еспанії, що з великої імперії підупадала повільно на державу третьої величини. Один з найбільших англійців Кромвель сказав: хто має Ґібральтар, має ключ на Середземне Море. Є це одна з десятьох політичних заповідей англійських ґенерацій. Чиж дивно, що тепер в сумні часи для Англії еспанці вивчили й собі заповідь? І чиж дивно, що вони виступають так гостро, коли напрям політичним змаганням надає Еспанії її націоналістична партія Фалянґа, а наказом партії є: „Здобудемо Еспанії передове почесне місце в Европі!" Еспанії тяжко знести такий стан, де англійці замикають на проливі Ґібральтару дорогу для контролі кораблів і нераз наражають Мадрид на брак хліба. Слово Мусолінія, що Середземне Море є для Англії дорогою, а для Італії цілим життєвим нервом може бути і словом ґенерала Франка. Покищо він мовчить, але попід вікнами нового амбасадора Великої Британії в Мадриді збирається щовечора товпа еспанців і перекликується: „До кого належить Ґібральтар?" — запитують одні по цей бік вулиці, — „До Еспанії, до Еспанії!" — відповідають з того боку, — не даючи льордові і стражникові королівської печаті спокійно написати і так тяжку телефоноґраму для Черчіля.

Тимчасом — як повідомляє преса — до Берліна прибули військові місії з Італії та з Еспанії. 18 старшин під проводом ґенерала Кановаза Ля Круза поїде на західній фронт, куди також прибуде делеґація італійської військової академії. Гостина ця, після закінчення знаменних операцій у Фляндрії, під Артуа і над Каналом має свою пророчисту вимову. Зясуймо ще раз положення довкруги Ґібральтару: ні один німецький політик не надає покищо еспанській акції більшого ніж політичне значіння. Не треба також числитися з можливістю якоїсь дуже швидкої постулятивної заяви ґенерала Франко. Англія на Ґібральтарі покищо сильнішна як у Льондоні. — Парадокс? Ні, але маючи великі припаси і таку знамениту летунську базу, краще тут атакувати ніж у Льондоні оборонятися. А проте слова: „Ґібральтар до Еспанії!" вже впали, знайдуть своїх фанатичних і конюнктуральних пропаґаторів і стануть одною із численних колод на тернистому, чи пак зораному бомбами шляху Великої Британії, шляху до пристані коштовного спокою, чи епохального, останнього розгрому?

Українські хори Криниччини в радіо

В останніх днях травня рішив Німецький Комітет Пропаґанди повести пропаґанду міста-живця Криниці на західній Лемківщині. Представники Комітету перевели ряд розмов із заступниками німецької влади на терені Криниці та відвідали всі установи, зокрема військову лікарню.

У звязку з тим забажали представити українське життя й українську зорґанізовану працю в Криниці й Криниччині.

На запрошення німецького комітету приїхали в понеділок, 27. 5. 1940, до Криниці **два українські околичні хори: з Нового Санча і Лабової**, які в будинку старого живця віддспівали по 3 пісні: мужеський хор із Нового Санча відспівав »Вогні горять«, та »Закувала сива зазуля« а **мішаний хор Лабової під проводом лемка Сергія Войтовича:** »Сонце заходить«, »Ой, Морозе, Морозеньку« і »Ой, три шляхи«.

Пісні випали вдатно, крім пісні »Ой, три шляхи«, в якій молода солістка ізза треми помилила слова. Це спростовується згори для тих, що слухали через радіо.

Пісні були нагривані на плити та надавані в радіо (стаціями Краків і Варшава) підчас вечорів пропаґанди Криниці.

Дві академії в Ліцманштаті

В неділю, 26. травня ц. р. відбулася в салі Українського Допомогового Комітету в Ліцманштаті святочна академія з приводу ротердамської та париської пропамятної річниці. Підчас академії промовляли: полк. Михайло Крат, підполк. Іван Нагнибіда, голова Українського Допомогового Комітету, та учит. Петришин, *деклямувала п. Давидовичівна. Хор під управою полк. Сологуба відспівав декілька пісень. Академія відбулась в поважному настрою, відповідаючи гідно настроям поминків з приводу траґічної смерти двох великих Синів Батьківщини.*

ЮЛІЯН ТАРНОВИЧ

За рідним гніздом

Сивиків Степан теж поїхав. Не попрощався з ніким, так наперло його вибиратися зі своєї хижі.

Усе покинув. Землю і мурованку.

— Мені навіщо те все, коли я їду там, де всі рівні, однакові?

— Скрині беріть собі, свої острішки латайте моїми ґонтами.

— Процесуйтеся, межуючи немоєю вже ріллю.

— Ох! Та, який же я вже щасливий, що нарешті мрії мої здійснюються. Адже я і в Канаді бував теж і такого не находив.

— Ге?! Вам, де, це зрозуміти! Панів нема, всі працюючі люди. Любо, аж хочеться жити.

Цілого підсвинка спік собі на дорогу; два бохонки білого колачу; на рамена теплий кожух і скіряні чоботи з Канади на ноги, тай в дорогу.

— Ваше недочекання, щоб — я мав к'вам небудьком вертатися! — поїхав Степан, у сніговію, з радісним проклоном...

*

Докотилася незабаром у село вістка, що в його кожух переодягнули стару Гриндулю, бо вона в драмій свитині пошендалася зі свого кута за своїми синасями, що ґрунтець батьківський собі не злюбили та пошевеплялись у рівеньдолю.

— Скидай і чоботи, у тебе ще теплії капучі; бо оцей товариш онучі схождав.

— От, ще хитрець, кабанка здоровенного вжарив... Кушайте голодні...

Кольнуло в серце Степана, — така поведінка, але змовчав. Чоботи зізув, скинув кожух і не глипнув у кут цей, де його рідного підсвинка паювали.

Потім їхали. Везли всіх людей, на соломі, в кінських передилах.

Тиждень, два, три; і місяць цілий; довжилася далі залізниця.

Врешті доїхали.

— Сконати не хочеш із голоду, видери свому братові кришину з горла. Або сльози випий з очей, щоб снага не вдушила тебе.

Клятьба.

Пяніли очі кровю.

Кулак.

І для послуху кованим прикладом у череп.

Легке, без зойку, конання.

Калюжі крови.

Вонюча багнюка.

— Сморід, воші, штик, — як у ляцькій Березі.

У далечі безкраїй.

Темінь кромішня і про Бога забуття.

— Тільки одне, завжди одне, те саме; Ряди, ряди, походи довженні мерців на лан до робіт.

Самий і Творець не пізнав би його, цього Степана. Не то мати рідна, найрідніша!

— Бо Степан кігтями власними вдушив би себе за таку велику свою глупоту.

Приспава, у люті хрящать зуби.

Це ж не хандра, ні туга. Божевілля це крайнє!

Ні одної гильки довкола.

А віч була чорна.

І з загорожі вивела Степана.

Ішов, і не слідкував, куди піти.

Прилягнув до холодної землі.

Ростом рамен своїх опоясати хотів увесь чорний простір.

Пак грабчастими пальцями горнув землю під себе.

Повними жменями зісипав за пазуху.

Качав як довбнею, головою по мяких грудках.

Лицем нипав і піт лизав краяної машинками скиби.

Скомлів і дитячим голосінням квилив, грудку за грудкою слинячи гарячим язиком.

Носом і чолом ворювався та хрякав і харчав — наче навіджений.

Колінами, ліктями обома в лоно вiдався несвоєї ріллі.

Кулаком мяжджив яруги нерівні й без борозни.

Долонями мацкав за гладюшкою землі.

А потім знеселився.

Охляв.

Плював і ригав кровю своєю і кровю землі.

Ще пробував. І по скибах поров. Виввертав свої нігті, щоб із серця свого землі серце вийняти.

— Бо нема страшнішого зову, як за рідним гніздом.

Краків, у травні 1940.

„Суез для Італії, Ґібральтар для Еспанії!"

(Від нашого кореспондента)

Берлін, 9. червня.

Не без глибшої причини встряваємо у тему нашого римського товариша по пері. Увага політичного Берліна концентрується від кількох днів щораз то більше на подіях в Римі та Мадриді. З великим зацікавленням стежить німецька преса і ціла прилюдна опінія за зростом гострих протисоюзницьких настроїв у смузі Середземного Моря. Італія й Еспанія, дві національні держави, звязані нитками приязни з останніх літ, що проминули в боях проти »демократії«, починають разом виступати проти традиційних привілеїв західних великодержав, ініціюючи щось в роді нового середземноморського політичного бльоку.

Віра в те, що Італія вже в короткому часі приступить до війни проти Франції належить до аксіом німецького громадянина. Коли сьогодні вранці зайшов я до книгарні, щоб купити найактуальнішу політичну книжку, пера відомого італійського публіциста Вірджінія Ґайди, про Італію та Францію, сивавий продавць подав мені один з останніх ще невикуплених примірників, давши одночасно раду поспішитися з читанням.

— Чому? — запитав я буцімто здивовано.

— Тому — відповів, — що в тих днях вирішиться все це, про що в цій цікавій книжці написане...

Та я, не погоджуюсь із поспіхом старого книгаря, бо покищо недобачую ще причин а то й нагод, щоб дозволили Італії вже »інтервеніювати«. Правда, летовища в околицях Парижа горять від німецьких бомб, експедиційний корпус Великої Британії на узбережжях Франції та Бельгії розгромлений, кілька французьких армій знищених, що захоплено величезну добичу, що великий мілітарний промисл на півночі Франції для неї пропащий, що французькі ґенерали мусять забувати своє горе і сором у німецькому полоні читанням берлінських газет, як і правда врешті, що і сам маршал Петен ледви вихопився з пастки; встигши на щастя для себе пів години перед наступом втекти на авті за лінію шаленого наступу.

Велитенське »символічне« враження в цілому світі зробили останні відвідини амбасадора Італії Діно Альфієрі в головній кватирі Фірера. Все це ділає на уяву. Але все це — поруч спільної німецько-італійської тактики, не означає, на нашу скромну гадку, вже негайного, скажім, розрахованого на години збройного виступу Італії. Мусоліні показав вже нераз, що вміє бути терпелевий та всю цю свою терпеливість мусить виявити тим більше тепер, коли матиме до діла не з чорними полками, чи албанськими військами, але повітряно-морськими силами Великої Британії і Франції.

Виступ Італії таки прийде і прийде у свій час, але попередить його широка алярмова акція політичної закраски, яка вже почалася давніше та триває, а її в дуже вдалим політичним фраґментом є саме співпраця з Мадридом.

Запитаймо конкретно: які спільні справи вяжуть фашистівську Італію з націоналістичною, фалянґістичною Еспанією? Ідеольоґізм спільного націоналістичного світогляду. Очевидно. Одначе ідеольоґізм є сьогодні лише прапором на зовні, коли рушієм і цим усім, що називаємо spiritus movens сучасної політики є спільнота життєвих інтересів. І Італія та Еспанія мають такі інтереси. Можливо, що ці інтереси їх навіть колись, в майбутньому, розсварять, але сьогодні вони спільні, бо обі ці держави мають спільного ворога у власній хаті, або недалеко за порогом. Тому, що головні причини неспокою на Середземнім морі зосередилися в Італії зачнемо їх коротеньке обговорення від неї.

Ще в кінці минулого року зачалася підозріла забава на Близькому Сході. Концентрація військ під командою ґенерала Вейвела в Єгипті, Іраку та Палестині та одночасні »маневри« французької армії ґен. Вейґана у Сирії не могли задувувати Італію. Надто очевидним було, що серед багатьох причин, які примусили союзників сконцентрувати свої армії у названих країнах одною з перших була позиція Італії в сучасній війні.

Занепокоєння зросло помітно, коли по зорганізуванні тих армій, Англія попробувала натискати на політику Риму, скласифікувавши на початку лютого цього року експорт німецького вугілля до Італії як »контрабанду«. Вивязався »вугільний конфлікт« з багатьома нотами, ревізіями на кораблях і цілою серією інших інцидентів. Занепокоєння Італії перемінилося у злобу. Після офензиви на Норвеґію, Англія і Франція спрямували всі свої торговельні судна, що ішли через Суез, довкруги Африки попід Причілок Доброї Надії. Америка поспішила одночасно заявити, що з огляду на неспокої на »Маре Нострум« буде змушена відкликати свої кораблі. Все це видалося Італії — не без слушности — ефективною бльокадою, тим більше, що Англія крім того всього післала свої ескадри на схід Середземного Моря.

Італія зі свого боку відплатила серією поважних кроків: змобілізувала свою воєнну фльоту і летунство, побільшила ряди армії, сконцентрувала війська на лібійсько-єгипетському кордоні та над кордоном Греції, в Альбанії. В такому боєвому напруженні чекає вона на ворога, завдавши світові клопіт браком відповіди на цікавий запит, чи вона перша вдарить, чи чекатиме дійсно причини. І сам Мусоліні що кілька днів контролює, літаючи власним літаком, цю воєнну готовість. Кольоніяльні спори між Італією з одного — а Англією та Францією з другого боку, мають вже свою історію. Зудар інтересів приходить головно у таких справах: 1) боротьба за панування на Середземному Морі, 2) за кольоніяльні посілости у північній Африці, 3) за сфери впливів у Малій Азії, 4) за нові територіяльні здобутки та впливи на Балкані. Боротьба за Північну Африку зачалася у 1881 році, коли то Франція зайняла Туніс, а Італія ввійшла в Абисинію, де — як відомо — була переможена у 1896 році під Адуєю. У 1900 році Італія стала постійно добиватися впливів у Лібії й Абисинії, а спричинивши у 1911 році війну з Туреччиною, захопила Лібію і групу островів Додеканезу в свої руки на постійно. Завойовані країни стали відскочнею до Тунісу і до Єгипту. Підчас світової війни Італія покинула своїх союзників — Німеччину і Австро-Мадярщину і, ставши з великими надіями на боці Антанти, не одержала нічого, що Англія і Франція обіцяли їй дати в умові з 26. квітня 1915 року. Від тоді Італія мовчки чекала нагоди, щоб відбити свої впливи і в роках 1935-36 захопила Абисинію, а минулого року Альбанію. Захоплення Абисинії захитало впливи Англії в Північній Африці, заняття Альбанії наблизило Італію до справ Балкану, **перемінивши Адріятик на внутрішне італійське море.** Після тих досягнень італійці могли сміливо вже сказати англійцям, що коли для них Середземне Море є via себто шлях до кольоній, то для Італії є воно просто vita, або преблема життя. Як відомо, велитенська частина італійського імпорту йде морським шляхом, майже 70 відсотків проходить через Ґібральтар, Суез і Дарданелі. Вистарчить нарушити ці шляхи, щоб замкнути Італію у цілком немилому положенні. Дотепер Ґібральтар і Суез в руках Англії, Дарданелі — Туреччини. Між трьома тими державами та Єгиптом істнує такий тайний договір: на випадок, колиб Італія зайняла вороже становище супроти якоїсь з підписаних держав, автоматично закриються перед Італією Ґібральтар, Дарданелі та Суезький Канал. Отож Італія є полоненою на тому самому морі, яке так гордо називають італійці »Маре Нострум« — н а ш е море. Зрозуміло, що Італія у власному життєвому інтересі не може допустити до такого положення і має свої імперіяльні амбіції в таких перспективах: відійняти у Франції порти Ніццу, Савой, острови Корсику та північно-західні територіяльні води. Крім того манять Італію французькі кольонії в північній Африці — Туніс з дуже важним портом Бізертою, що має особливе стратеґічне значіння і французька Сомалія з портом Джібуті над Червоним Морем. Претенсії Італії зосереджуються також на грецькому острові Корфу, а апетити не минають і Єгипту. Та найцікавіша справа зі Суезом. Цеж про цей порт так часто говорять тепер промовці на прилюдних вічах в Італії, а начальні італійські трибуни пера — Ґайда і Ансальдо — вписують боєві статті. Італія бажає щоб Франція і Англія допустили її до управи тим каналом, а Ґібральтар хоче поділитися з Еспанією. Найкраще було би для неї взагалі Ґібральтар захопити для себе, одначе поки ще зарано виступати з тими домаганнями, тим більше, що Еспанія піднесла голову і з повною слушністю домагається першенства в цьому, очевидно покищо чисто пропаґандово-політичному спорі. Такий коротенький огляд дозволить нашим читачам легше зрозуміти, чому саме сьогодні англійській політичній місії так важко договоритися з Італією Мусолінія. Італія не маючи власної сили, відволікає приступлення

ще маркантніше висловити думку про потребу триматися безпечних позицій. Вони засвідчили це будовою сильного і непорушного фронту фортифікацій вздовж цілої границі — т. зв. лінії Мажінота з її продовженнями та задніми рівнобіжними лініями«.

Далі автор звертає увагу, що та сама методика французької боротьби виказалася у цій війні, в якій французи радше допускали до того, щоб їх замикали й нищили у заборолах, містах, селах і фортах, ніж щоб вони мали своєчасно вирятуватись, вийшовши на чисте поле. Але зі зростом невдач виступила назверх погана риска якогось садизму: бажання пімсти на безборонних. Цей садизм схвильованої юрби все дрімав у французькій вдачі — поза серпанком чемности одиниць.

Англійці інші. Їх тягне в далечінь. Вони не думають про забезпеку себе на французький лад, люблять ризико й імпровізацію, дарма, що в отій імпровізації є впертї й консервативні. Але англійці були все тільки моряками. Їх воєнна методика полягала віддавна на тому, щоб казати іншим воювати за себе. Їхня жорстокість не є випливом схвилювання, тільки тверезої надумі й зимного еґоїзму. Влада й багатство витворили англійську гординю. Англійці у своїй стратеґії все думають про те, щоб знищити ворога бльокадою та окружними маневрами. Морські пірацькі подорожі та купецькі досвіди не спричинилися до того, щоб створити благородний тип сухопутнього вояка.

—o—

Югославія та Совіти

»**Кракавер Цайтунґ**« з 8-го червня 1940 у кореспонденції Артура Юста з Будапешту повідомляє про політичні, психольоґічні та господарські засновки югословянсько - російського торговельного договору. Автор пригадує, що Югославія була в останньому часі єдиною державою в Европі, яка не втримувала ніяких звязків з СССР, бо навіть Голяндія мала торговельні звязки та й Швайцарія привикала до совітських делеґатів, які приїздили до Ліґи Націй. Нехіть Югославії автор пояснює передусім застереженнями династичної натури: тісним посвояченням югословянського королівського дому з Романовими. Інша річ, що саме князь-реґент Павло, політичний реаліст, не виступав зовсім проти останнього наближення до СССР. Далі автор каже про панслявістичну течію в Югославії та старий сентимент сербів до російської культури, який — зрештою — не має нічого спільного з поставою сербів і хорватів до нинішнього совітського соц.-політ. режиму.

Ново підписаний торговельний договір базується на товарообміні: бавовна, нафта і сільсько-господарські машини з СССР за югословянську мідь, олово, цинк і солонину. Автор звертає увагу на давню російську тенденцію ввійти зі своїми промисловими виробами на европейський ринок, причому теж СССР використує конюнктуру, яка повстала через мобілізацію проминсу воюючих держав для воєнних цілей.

Свобода рухів Югославії полягає у тому, що між сербами й хорватами прийшло до замирення, через що наладнались внутрішні відносини, а далі у тому що Югославія є єдиною балканською державою, яка рішуче відмовилась від якоїнебудь »ґарантії« збоку Англії.

У наслідку закінченої умови урядуватимуть у Москві та Білгороді торговельні місії, які проте не мають характеру акредитованих дипломатичних репрезентацій держави.

—o—

Прорив оборонної лінії Вейґана

ФРАНЦІЯ ПРИЗНАЄТЬСЯ ДО ПОРАЗКИ НА ФРОНТІ. — НІМЕЦЬКІ ПАНЦИРНИКИ НА 10 КМ. ПОЗА ЛІНІЄЮ. — 74 ЛІТАКІВ ВОРОЖИХ ЗІСТРІЛЕНО.

Головна кватира начального вожда подає: Наступ німецької армії зокрема її летунської частини триває і з успіхом на південь від ріки Соми поступає вперед. — ОБОРОННА ЛІНІЯ ВЕЙҐАНА ПРОЛОМАНА НА ЦІЛОМУ ФРОНТІ.

В ночі з 7. ц. м. німецькі літаки бомбардували англійські летунські майдани і вернулись без втрат на свої позиції. Воєнна маринарка знищила на північному побережжі Франції один ворожий човен.

Загальна втрата ворогів 6. ц. м. така: 74 літаків і багато іншої зброї та воєнного приладдя. Поручник баталіону піонірів, — Ґергад Фойґт, захопив у полон на південь від Дункерки, один французький баталіон.

Англія зі журбою споглядає на Сому

Вся увага Англії зосереджена під цю хвилю на німецьку офензиву у Франції. — Вся англійська й американська преса підкреслює, що над Сомою, тобто у Франції вирішується доля теперішньої війни, значить Франції, а то й Англії. Всеж таки замітне те, що Англія досі ще не дала Франції відповідної військової допомоги. Так теж було в Бельгії і Фляндрії. Англія з цинізмом споглядає на криваві бої французів, але допомогу, яку обіцяла вже стільки разів і різним державам, дає лише на словах, а не ділом.

Англійський уряд не перестав підбехтувати французів до війни. Навпаки англійська преса відмічує, що упадок Парижа не означає ще упадку Франції. Французи, на думку англійських підбехтувачів, повинні на швидко побудувати оборонні лінії поза Парижем.

Правда є і критичні голоси англійської преси. »Дейлі Мейл« пише, що перша фаза війни скінчилася катастрофою для союзників. Інший знову часопис підкреслює з іронією, що боєвий фронт Англії лежить над Сомою. Очевидно з тою заввагою, що там бються французькі вояки, а Англія споглядає на ці бої здалека.

—o—

За відродження ремісничого стану

Впали пута і ми можемо взятись щиро та запопадливо до праці над відродженням нашого ремісничого стану. Тому берімся до співпраці, до орґанізації наших братів ремісників. Орґанізуються купці, учителі та інші фахівці, щоб піднести розвиток приборканого ворожими чинниками нашого орґанізованого життя.

Наші міста на українських землях вирвала нам ворожа злочинна рука в ході століть. Чужинці, мов галапаси, обсіли наш народ, грабуючи його в різний спосіб, видаючи такі закони, чи розпорядки, що по суті були беззаконням, бо позбавляли наш народ його відвічних прав бути господарем у місті і селі на рідній землі.

Наші міста скольонізовано жидами і поляками, науку ведено чужою мовою, по фабриках і робітнях панували та й ще тепер частинно панують старі наші визискувачі! Тому мусимо послідовно працювати над своїм визволенням, над визволенням наших міст від ворожого панування.

Українці ремісники! Не забуваймо, що ми сини українського народу і піднімемо наш український ремісничий прапор для свого визволення і для визволення рідного народу від чужинецького визиску. Памятаймо, що син українського ремісника—коваля — Іван Франко, великий наш поет, закликав нас

»під України єднаймось прапор!«

І під нестерпним польським режимом ми вже започатковували свою орґанізацію, основуючи товариства »Зоря« та »Сила«.

»Зоря« це одно з найстарших українських товариств, що єднало у Львові наших кваліфікованих робітників і майстрів, орґанізувало і наш фаховий доріст: челядників та учеників. Зовнішнім матеріяльним виявом ремісничого життя була велика 3-поверхова камениця, що мала бібліотеку і просторі світлиці на виклади, на читальню та забави. Визначну працю провадив голова товариства друкар Сидорак разом з іншими діячами товариства. Праця йшла і в напрямку орґанізації і в напрямку культурно - освітньому; допомагали нам, на скільки дозволяли обставини, ідейні активні громадяни... Робітництво теж приєднувалось до нашого товариства його співопікою, співдопомогою. Відбувались святочні академії, роковини, обходи. Ішла щоденна праця над піднесенням національної культури нашої ремісничої молоді, нашого доросту, що рекрутувався здебільша з нашого бідного селянства. Ці недосвідчені сільські хлопці, приходячи до чужого міського середовища, до польських чи жидівських робітень могли легко схитнутись та зійти на манівці... І тут ремісничa орґанізація була для них **моральною, а почасті й матеріяльною опікою.**

Головним чином за почином т-ва »Зорі« повстали дві мужеські ремісничі бурси, де доріст виховувався в гіґієнічних та культурних умовинах, а згодом зорґанізовано окрему бурсу для української дівочої ремісничої молоді. Тут наша молодь мала професійно - доповняючі курси, провадженї українськими учителями, а крім цього вправлялась у руханці та спортах; дешевий та здоровий харч сприяв силі та витревалості нашого доросту. Опіка мала характер не тільки фаховий, але й національний. З таких бурс виходили не тільки добре підготовані до фахової праці ремісники, але й свідомі активні українські націоналісти.

Такі бурси були теж по інших містах, як напр. у Перемишлі.

Нові події дали змогу українським ремісникам орґанізуватись там, де перед упадком Польщі не було мови про цю творчу національну працю. Наші міста ждуть на нашу широку та поважну співучасть у здобуванні їх для нас і для нашого ограбованого польським режимом і жидівськими галапасами українського народу. Тому **зміцнюймо себе і зміцнюймо наші землі опановуючи покищо несвої міста.** Тут, у Генерал-Губернаторстві є нас багато, але завдання, які перед нами стоять великі, можливості праці велитенські! Наші західні пригриничні землі треба здобути на завсіди, забезпечити їх міцно для нас і цілого нашого українського народу!

На нас дивляться всі наші національні верстви, особливо ті, що звязані з містами: купці, інжинири, промисловці; оглядаються на нас і кооператори і хлібороби - господарі, що теж цікавляться, коли по містах будуть мати змогу замовляти потрібні їм господарські знадоби у своїх чесних ремісників, а не у чужинців - галапасів

* * *

У Кракові повстала при т-ві »Просвіта« (Ринок 12/II) ініціятивна ґрупа під проводом п. Оршака, яка започаткувала ремісничу орґанізацію і просить в усіх справах звязаних з цією орґанізацією звертатись на згадану адресу. Сходини краківських ремісників відбуваються щотижня; тимчасова управа збирається щопонеділка в год. 8-ій вечором.

—o—

НОВИНКИ

КАЛЄНДАР

ЧЕРВЕНЬ:

12. Середа — Ісаакія, Богдана
13. Четвер — Єремія ап.

МАТЕРІЯЛИ (статті, оповідання, новелі, практичні поради, спомини й т. п.) до »КАЛЄНДАРЯ УКРАЇНСЬКОГО ВИДАВНИЦТВА НА 1941 РІК«, просимо Авторів присилати найдалі до дня 1. липня ц. р. — Матеріяли слати на адресу Редакція »Календаря« на руки Ю. Тарновича, Краків, Ожешкової 7.

—o—

— ВИЯСНЕННЯ. Від д-ра Івана Козака, колишнього сотника української жандармерії дістали ми замітку, що вияснює дещо наш репортаж зі свята у Холмі, а саме, що »при тірюмфальній брамі привитав провідника Централ. Комітету та його почот п. Козак, комендант української міліції з Грубешова.« Щодо цієї згадки д-р І. Козак завважує, що він не є комендантом української міліції у Грубешові, а комендантом тільки що створеної ним української помішної поліції на люблинську область з осідком у Замісті. Провідника Українського Централ. Комітету та його почоту він не витав, лише склав йому військовий звіт, а десять »членів із крісами«, що про них згадується, це девять українських помішних поліцистів зі станиці української поліції у Терношині та Корчмині, колись равського, а тепер грубешівського повіту, яких у порозумінні з німецькою поліцією призначив д-р Козак до служби на тому святі.

— УКРАЇНСЬКИЙ КОНЦЕРТ У БЕРЛІНІ. Сопраністка Іванна Іваницька виступила з концертом у Берліні. Співала пісні Брамса й Вольфа та найбільше оплесків зібрала за чудові, мельодійні українські пісні.

— ПЕРЕСЕЛЕНЧА АКЦІЯ МІЖ СОВІТАМИ І НІМЕЧЧИНОЮ ПОКІНЧЕНА. Зі совітської території вернулося до Німеччини 60.000 утікачів. Усі подання поодиноких осіб чи родин у справі переселення не будуть уже рзглядати дотичні комісії.

— МОСТИ НА ВЕПРІ ВЖЕ НАПРАВЛЕНІ. Від 1. червня ц. р. відбувається нормальна комунікація між Люблином і Луковом. Досі направлювано мости, які знищено в часі війни.

Короткі вістки

= БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ ЛЕОПОЛЬД прибув оноді до Антверпії. Часописи повідомляють, що населення з захопленням витало короля, виявляючи йому вдяку за його поставу в теперішній війні.

— ВАТИКАН ТВЕРДИТЬ, що церкви і катедри у війні в Бельгії і Франції не потерпіли ніякої шкоди. В тій цілі вислав Ватикан спеціяльного делеґата до згаданих держав, який ствердив, що німецькі бомби не ушкодили ніодної святині.

= СОВІТСЬКИЙ ПОСОЛ У БУКАРЕШТІ. Урядові круги потверджують, що Совіти знову вислали до Букарешту (столиця Румунії) свойого посла. Слід пригадати, що впродовж якогось часу не було совітського посла у Букарешті.

= ПОЛЬСЬКІ ЧАСОПИСИ У ВИЛЬНІ ПОКАРАНІ. Литовський уряд показав редакторів польських часописів »Куріер Віленьскі« і »Ґазета Цодзенна« за те, що вони поширювали на сторінках тихже часописів фальшиві вістки. Одночасно покарано 18 поляків, які не шанували розпорядків уряду у справі школи.

= НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР ПРОХАРЧУВАННЯ ДАРРЕ У РИМІ. Враз зі міністром Дарре прибув до Риму керманич торговельної політики д-р Вальтер. Вони переведуть там низку розмов із відповідними особами.

= У ПАРИЖІ ЗАЧИНИЛИ всі вселюдні школи, бо з уваги на посилений наступ німецької армії і налети літаків над Париж небезпечно дітям ходити по вулицях.

= ВСІ МЕХАНІЧНІ ПОЇЗДИ у Франції сконфіскував уряд для армії, без уваги якого походження не були б оті поїзди.

= АМЕРИКАНСЬКИЙ ПОСОЛ У КОПЕНГАЗІ Петерсон виїхав на поручення свойого уряду до Вашинґтону.

= ЗНОВУ ЗАДЕРЖАНО ІТАЛІЙСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ, який хотів відплисти з Америки. Очевидно, що задержали анґлійці, які перевели основну ревізію на кораблі.

= ВИСЕЛЮЮТЬ ЧУЖИНЦІВ З АНҐЛІЙСЬКИХ ПОБЕРЕЖ. Анґлійське міністерство внутрішних справ наказало виселити всіх чужинців із побереж Анґлії. Їм можна мешкати найменше 45 км. від побережжя.

— ВОЄННІ ПРИГОТУВАННЯ У ВАТИКАНІ. Папа Пій XII. заявив, що не покине Ватикану на на випадок війни. Ватиканська бібліотека зачинена для цивільного населення. Приготовано відповідні охоронні пивниці перед налетом ворожих *літаків. Приготовано теж відповідні приміщення* для послів Анґлії та Франції.

Центральний Український Допомоговий Комітет у Кракові.
Реферат опіки над молоддю.

Обіжник ч. 3.

Випочинкові табори: По конфронтації реальних можливостей устійнено, що:

1. Випочинкові табори шкільного доросту 7—13 л. відбудуться в часі від 5. 7. до 20. 8. в двох місцевостях: Романів і околиці Холму для 200 дітей кожний. Якщоби не можна усіх зголошених помістити в цих рямах, то намічено дві черги, по 4. тижні.
2. Випочинкові табори юнацтва від 13. до 18 л. відбудеться в Жеґестові і Чермні (пов. Грубешів) у двох чергах: Жеґестів від 3. 7. — 31. 7. дівчата, 1. 8. — 28. 8. хлопці, Чермно від 3. 7. — 31. 7. хлопці, від 1. 8. — 28. 8. дівчата.

Дальші оповістки в цій справі будуть подані згодом.

Д-р В. Кубійович.

—o—

Відібрання церкви в Майдані Сопотськім

Дня 26. січня ц. р. відбулася перша від 20 літ Служба Божа в православній церкві в Майдані Сопотськім, пов. Томашів, повернені назад українцям німецькою владою. Богослуження відправив о. декан Борецький і о. діякон М. Тис Величезна товпа вірних слухала Богослуження, супровожала процесію довкола церкви й на цвинтар. Слова о. Борецького й п. Юнка — представника Українського Комітету в Томашеві — громами летіли на дотеперішних гнобителів, але були вони заразом тим бальсамом, що коїв віддавна зболілу душу українського селянина на Холмщині. Ввесь народ радів, бо перший раз у житті чув своє рідне слово виповнене сміло без страху, слово, що принесло потіху, радість й охоту до дальшого життя.

Село Майдан Сопотський багато витерпів від »побожних« синів колишньої Польщі. Ледви кількох православних вміє свою мову. Здебільша всі говорять уже по польськи. Та заохочені цим першим великим осягом, а саме поверненням своєї давної святині вони постановили в найближчих днях оснувати у себе українську школу й навчитися незнаної їм дотепер, але рідної мови батьків. Боже їм допоможи!

—o—

Шляхтова та Явірки пробудились

На західніх межах Лемківщини, окружені із 3-ох сторін польськими, а радше давно спольонізованими селами, лежать в прегарній околиці Гомоль чотири українські села: Шляхтова, Явірки, Біла і Чорна Вода. На захід від них Щавниця, нині польський живець, в якому ще до року 1898 стояла греко-католицька церква, як живий доказ, що Щавниця була нашим селом.

До німецько-польської війни ті українські села не могли проявляти ніякого життя. Про заложення читальні навіть мови не було. — Та все те було таке оманне. Мешканці тих сіл, зокрема молодь, ніколи не цуралась свого, навпаки, гордо підкреслювала свою національну окремішність, обороняючи її перед ворожим наступом. І даремні були всі заходи б. управителя дібр графа Стадніцького, інж. Коцьолка, що з допомогою поліції і граничної сторожі намагався заложити тут »кулка шляхти заґродовей«, або збудувати для 3-ох польських родин костел. На воловій шкірі не списав би тих усіх шикан і пакостей, що їх треба було винести на собі селянам від цього маґнацького управителя, Коцьолка, його форналів, учителів, поліції, стражників, війтів та всяких референтів.

По війні учителі не вернулись, на їх місце прийшли українці: інж. А. Постоловський до Шляхтової, до Явірок студенти - збігці: Б. Ґайовський та М. Комар, що своєю ідейністю та безінтересовністю зєднали собі всіх громадян. У їх праці щиро їм помагають місцеві священики — о. д-р Сенета зі Шляхтової та о. Дзюбина із Явірок. Від грудня 1939 р. ці села віджили. Почалася праця, спершу у школах. Пощезали всякі »учебнікі« господина Трохановського та його чесної криницької кумпанії, їх місце зайняла українська мова. На провесні аматорські гуртки з великим успіхом дали 3 песи. В останніх днях аматорський гурток зі Шляхтової відіграв »Пошились у дурні«, вирежисерувані студентом Ю. Штайденом. Аматори, в особах рідні Петриковичів, Суходольських, Ґридзяка й Запряли добре вивязались зі своїх роль.

Дня 5. травня ц. р. відправлено в церкві в Явірках панахиду з нагоди траґічної ротердамської події, на жаль святочний настрій сколотили на церковному майдані вигуки кількох жидівських збаламучених попихачів із Білої Води. Та треба цій банді чолдунів знати, що ціль української молоді з тих сіл, давленої довгі літа жорстоким ляцьким чоботом — є та сама, що й міліонів їхніх братів і не далекий уже час, коли щезне раз на все сліпота затуманених жидами.

—o—

Свято Матері у Фльоринці

Величаво обходила Фльоринка дня 26. травня ц. р. »День Матері«, свято, що було тут новістю. І ось цю маму, що по-правді держать три угли в хаті, що клопочеться від світанку до ночі шкільна й передшкільна дітвора гідно вшанувала в цей святочний дань. Отець парох сказав в церкві в честь матері принагідну проповідь, достосовану до хвилини, а опісля в год. 7-ій відбувся дитячий попис. Започаткувала його п. Сороківна, місцева учителька, що зясувала в ній становище й значіння матері в хаті, державі та загалом для Батьківщини. Мила була деклямація малого Михася Юськевича »Мамо моя«. Гарні були вправи дівчаток при співі »Мати доню колисала«, танок — коломийка в національних одягах, інсценізація »Сон« і »Дрімота«; виступ пятилітньої »Мами« Марисі Габури, барвиста гра діток »Бузько і жабка« та ще декілька інших точок програми. Закінчив свято дир. Янцурак закликом, щоб у рішальну хвилину матір українка як колишня спартанка, що висилала сина в бій, кажучи: »Вернися зі щитом, або на щиті« — була там забороном стійкости народу. Грімке »Многая літа« та дощ квітів впали до стіп зібраних гостей. Гимн — і малі потіхи в обіймах матерей помандрували в обійми сну і дрімоти.

З Вітрилова біля Сянока

Вітрилів, це село у віддалі 20 км. на північ від Сянока, над малим потічком, що вливається до Сяну. Колись чисто українське, нині лише одна пята наших. Насильна польонізація ще рік перед війною збаламутила 65 хат. насильно переводячи їх на римо-кат. обряд, в заміну за працю в місцевій копальні нафти. Як доказ, що село було українське, це численні роди Присташів, Несторів, Набиванців та Масляків, а далі старенька дерев'яна, спорохнявіла й занедбана церква — одинока святиня в селі. Село велике, біля півтора тисячі душ та коли прийшлося закладати українську школу, не було навіть 20 дітей, половини з того, що треба до отворення школи. А скільки клопоту з тою школою, як приїхав учитель. Місцеві поляки та збаламучені перевертні зібралися зі шовіністичною учителькою польською під шкільним будинком і, хоча самі його не потребували (бо є два шкільні будинки в селі), не хотіли ніяк уступити, погрожуючи навіть пімстою смерти. Щойно при допомозі місцевої німецької влади шкільну салю передано українській школі й наука таки зачалась. Треба було бачити тоді дітвору, як з піднесеними руками та окликами »Слава!« вдиралася до кляси, горда, що »здобула« рідну школу. Ледви кілька громадян затямило ще мову, а про дітей — нема що й казати. Треба було починати від початків. Нині на 26 дітей половина пише і читає вже по українськи, в селі гомонить українське слово дещо перемішане польщиною. Дітвора любить свою рідну школу, чого доказом є постійна фреквенція від самого початку та й ті вечірні курси української та німецької мови, що їх навіть старші не покидають.

26. травня ц. р. відбулися основні збори т-ва »Просвіти«. На ці збори прибув і дир. Н. Левицький з Динова, неструджений працівник на просвітянській ниві. До »Просвіти« вписались усі ідейні одиниці в селі, а один старенький господар сказав: »Впишіть й мене, хочу стати просвітянином та хоч на старість пригадати собі пісню і мову«..

Відроджується та оживає український народ на Лемківщині.

—o—

Дещо про українську громаду у Варшаві

Варшавська українська громада не нинішня. Початки її сягають ще часів, коли було своє військо та велись збройні змагання. Першими могіканами були члени нашої дипльоматії, ранені вояки, опісля наша політична еміграція.

До сьогоднішньої війни громада числила біля тисячі душ, разом з близчими околицями Варшашави. Нині буде тут не менше трьох тисяч, а пройшло через Варшаву та зареєструвалось у її українському осередку ще стільки. Перша громада була виключно наддніпрянського походження. Нині обєднані в ній всі вітки народу. До війни в кольонії було чимало усяких наших установ, організацій та навіть видавництв, але так якось склалося було життя, що всі громадські потреби спирались на Головній Управі УЦК. Очолював її від багатьох років незмінно п. Микола Ковальський. Прийшла війна і Головна Управа замовкла, а помешкання її обернулося в сховище для тих наших людей, що їм бомби чи ґранати знищили домівку й вони опинились без даху над головою.

Скінчилася польсько-німецька війна, а Головна Управа УЦК не вийшла зі стану мовчанки чи то сплячки. Тому взялося за діло кількох активних наших старшин. Вони заклали нову громадську орґанізацію, яку очолив наш відомий молодий письменник і відомий тутешній лікар, Юрій Липа. Ці, доволі молоді ще люди, повели енергійно орґанізаційну працю, навязуючи контакт з новою владою. З її допомогою дістали 4-поверховий будинок по московській бурсі для дітей духовенства і там примістився цей »штаб д-ра Липи«. Там найшли захист і ці бездомні з самої Варшави і ті наші втікачі, що стали напливати до Варшави з усіх усюдів. Хутко цей доволі великий будинок заповнився ущерть, а збіґців все прибувало. Прийшлось шукати за іншим приміщенням. І тут знову прийшла з допомогою німецька влада, віддаючи Комітетові Французький готель при вул. Маршалківській ч. 11. Приміщено й там багато втікачів та хвиля їх не спиняється. Виринають що-раз то нові труднощі, нові потреби. Давню московську бурсу перейменовано на Український Дім. В ньому відчинено харчівню з видаччю безплатних обідів для найбідніших. Зладжено сцену, з якої майже що-суботи зорґанізована трупа дає українські вистави. Відкрито амбуляторію зі щоденним прийомом хорих. Засновано українську кооперативу, що час від часу добуваючи нові продукти розподіляє її між нашу кольонію. Поновлено істнуючу від 6-ох років 7-му клясову прилюдну школу ім.Лесі Українки з українською викладовою мовою. Є своя бібліотека, орхестра (дута і смичкова) під орудою капельм. Олександра Головка й хор під проводом молодого, талановитого диригента Володимира Божика. Врешті в цьому ж домі примістилась наша національна українська православна церква, в якій нормально відбуваються Служби Божі.

Провід кольонії веде Український Комітет у Варшаві з 6-ох осіб. Головою проводу підполковник М. Поготовко, і полковник М. Садовський, діловий керманич, його заступником. При них референти: пастор Демчишин, пп. Поліщук, Чернецький та упр. школи Рогозінський. Члени кольонії згуртувались для праці в тісніші гуртки, що спершу звались корпораціями, а нині секціями. Вони такі: старшинська, інвалідська, інжинірів і техніків, економістів, педаґоґів і письменників, жіноча (Союз Українок), шоферів та ін.

При допомозі Комітету чимало наших людей дістало вже працю у Варшаві або на її периферіях; дві партії фізичних робітників виїхало на працю до Німеччини.

Оце в скороченню перебіг нашого тутешнього життя. Треба ще згадати, що в міжчасі, між проводом д-ра Липи й підполк. · Поготовка, був комісарський провідник, підполк. Дмитро Дідченко.

ОГОЛОШЕННЯ

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол., 1/12 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
ПЕРЕДПЛАТА »Кр. В.«: Цінник передплати поданий на першій сторінці. Передплату треба висилати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часопису на кредит не можемо висилати.
КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу — повинен наперед прислати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.
ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату чи книжки з Ґенерал-Ґубернаторства належить посилати переказами або чеками нашого видавництва. PSch A Warschau Nr. 2.143. З Німеччини на адресу: „Ukrainische Nationale Vereinigung“ Berlin W. 50. Ansbacherstr. 15. З Протекторату на адресу: „Probojem“. Praha XIV-65 post. schr. 3.— Курс 1 нім. марки 2 золоті. При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші.

За Редакцію відповідає начальний редактор Л. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво“, Краків, вул. Кармелітська 34, II. Телефон 230-39
З друкарні „Нова Друкарня Денникова“ під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.

Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter L. Chomiak Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag“ G. m. b. H. Krakau, Karmelitastrasse 34. II, Fernsprecher 230-39 Druck: „Nowa Drukarnia Dziennikowa“, Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher. — 102-79